

בס"ד. יום ב' דחג השבועות, ה'תשי"ג

(הנחה בלתי מוגה)

וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים¹, וצריך להבין מ"ש לאמר, דהנה בכל מקום שנאמר לאמר הכוונה היא שמשא יאמר לישראל שלא שמעו מהקב"ה, אבל בשעת מ"ת היו כל ישראל במעמד הר סיני ושמעו מהקב"ה בעצמו את הדברות, וא"כ מהו אומרו לאמר². וגם לדעת המפרשים³ שכללות הדברות שמעו ישראל ע"י משה, הרי ב' הדברות הראשונות כולם מודים ששמעו כל ישראל מפי הגבורה, כדאיתא בגמרא⁴ עה"פ⁵ תורה צוה לנו משה, תורה בגימטריא תרי"א, אנכי ולא יהי' לך מפי הגבורה שמענו, וכיון שתיבת לאמר נכתבה קודם אנכי ולא יהי' לך, הרי זה קאי גם על ב' דברות הראשונות, ואינו מובן מהי הכוונה בתיבת לאמר, מאחר שב' הדברות הראשונות עכ"פ שמעו כל ישראל בעצמם מפי הגבורה. ואין לומר שהכוונה בתיבת לאמר היא שמשא יאמר לדורות הבאים, שהרי איתא בפרקי דר"א⁶ שגם כל העתידים להבראות עד סוף כל הדורות עמדו עמהם בהר סיני. גם צריך להבין מהו אריכות הלשון אנכי הוי' אלקיך גו', דלכאורה לא הי' צריך לומר כל הג' לשונות אנכי הוי' אלקיך, והי' מספיק לומר אנכי אשר הוצאתיך. וגם צריך להבין אומרו מארץ מצרים מבית עבדים, מהו הצורך לומר ב' הלשונות ארץ מצרים ובית עבדים, דלכאורה מספיק שיאמר אשר הוצאתיך מבית עבדים, שהרי כללות ענין הזכרת יצי"מ הוא כמארז"ל⁷ על מנת כן הוצאתיך כדי שתקבל אלקותי עליך, וא"כ העיקר בזה הוא היציאה מבית עבדים, ולמאי נפק"מ אם הבית עבדים הי' בארץ מצרים או במקום אחר.

(ב) **והענין** הוא, דהנה כתיב⁸ ואהי' אצלו אמון, ואמרו חז"ל⁹ התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה, מה האומן

(1) יתרו כ, א"ב.	(5) ברכה לג, ד.
(2) ראה תו"א יתרו סז, ב.	(6) פמ"א. וראה גם שמו"ר פכ"ח, ו.
(3) השיטות באופן אמירת ושמיעת	תנחומא יתרו יא.
עשה"ד — ראה תו"ש ליתרו (כ, א) ס"י	(7) שמו"ר פכ"ט, ג.
ובמילואים שם.	(8) משלי ח, ל.
(4) מכות כג, סע"ב ואילך.	(9) ב"ר בתחילתו.

דיפתראות ופנקסאות יש לו לדעת היאך הוא עושה חדרים כו' כך הי' הקב"ה מביט בתורה ובורא את העולם, קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא¹⁰. ומזה מובן שכל הענינים שישנם בעולם ישנם תחילה בתורה, ולאחרי שישנם בתורה נמשכו גם לעולם. והנה כתיב¹¹ זאת התורה אדם, והיינו, שהענינים שבעולם ישנם גם באדם, דכיון שהאדם הוא עולם קטן¹², והעולם הוא גוף גדול¹³, הרי כל הענינים שישנם בעולם ישנם גם באדם. וכללות הענין הוא שכל מה שיש בעולם יש גם באדם ובתורה.

והנה כללות העולם נחלק לד' סוגים דומם צומח חי מדבר. סוג הדומם הוא שלא זו בלבד שאין בו חיות כמו סוג החי, אלא שאין בו אפילו נפש הצומח שעל ידה נעשית צמיחה מקטנות לגדלות, אלא יש בו רק נפש המהוה אותו שלאח"ז היא גם מחי' אותו, כמ"ש רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה¹⁴ בשם האריז"ל¹⁵ שגם בדומם ממש יש בחינת נפש וחיות ורחנית. למעלה מזה הוא סוג הצומח, שיש בו צמיחה מקטנות לגדלות, אבל אין בו חיות כמו בסוג החי. למעלה מזה הוא סוג החי שיש בו חיות, שהו"ע הרגש, וגם ענין שכל¹⁶, כמ"ש¹⁷ ידע שור קונהו, וכפי שמצינו בחז"ל¹⁸ שועל פקח שבחיות, היינו, שיש בהם שכל בעניניהם עכ"פ. ולמעלה מזה הוא סוג המדבר, שעיקר מעלתו היא (לא בענין השכל, שישנו גם אצל בעלי חיים, כנ"ל, אלא) שיש בו גם הבחינה שלמעלה מהשכל. וענין זה (מעלת האדם בהבחינה שלמעלה מהשכל) מתגלה (דריקט זיך אויס) בסוג הדומם דוקא.

ויובן זה מד' הסוגים דצח"מ כמו שהם באדם גופא. דהנה¹⁹, סוג הדומם באדם הוא האותיות, שלא זו בלבד שאין בהם חיות, אלא עוד זאת, שאין בהם אפילו צמיחה מקטנות לגדלות, שהרי מאות אחד לא יהיו ב' אותיות, וכמו"כ בסוגי האותיות שיש בהם אתוון רברבין אתוון בינונים ואתוון זעירין²⁰, הנה מאתוון זעירין לא יהי לעולם אתוון

16) ראה סה"מ תרכ"ח ע' קסו ואילך.

המשך וככה תרל"ז פכ"ב (סה"מ תרל"ז ח"ב

ע' תלא ואילך).

17) ישעי' א, ג.

18) ברכות סא, ב.

19) בהבא לקמן — ראה גם לקו"ת חוקת

נח, א. ברכה צה, ג. סה"מ תרצ"ו ע' 93

ואילך.

20) ראה זח"א ג, ב. ועוד.

10) זח"ב קסא, א"ב.

11) חוקת יט, יד.

12) תנחומא פקודי ג. תקו"ז תס"ט ק, ב.

קא, א). וראה אדר"נ ספלא"א. ובכ"מ.

13) ראה מו"נ ח"א פע"ב.

14) פ"א.

15) ראה עץ חיים שער לט (שער מ"ן

ומ"ד) דרוש ג.

בינונים ורברבין. למעלה מזה הוא סוג הצומח שבאדם, שהו"ע המדות, שיש בהם צמיחה מקטנות לגדלות. למעלה מזה הוא סוג החי באדם, שהו"ע השכל, כמ"ש²¹ והחכמה תחי'. והיינו, שענין המדות, אף שהם הרגש, מ"מ אין זה ענין של חיות, והוא לפי שענין המדות אינו חודר את האדם לגמרי (עס נעמט אים ניט דורך אינגאַנצן), ורק ענין השכל, כיון שהחכמה היא ראשית הכחות פנימיים, הרי זה חודר את האדם לגמרי, ולכן בשכל דוקא יש ענין החיות (פרישקייט און לעבעדיקייט). ולמעלה מזה הוא סוג המדבר שבאדם, שהוא עצם הנפש שלמעלה מהשכל. וענין זה מתגלה באותיות הדבור (סוג הדומם שבאדם), והיינו, שענין השכל מתגלה במדות, ומעלת המדבר שלמעלה מהשכל מתגלה באותיות דוקא, שהרי אותיות הדבור באים מעצם הנפש, שזהו"ע שהנפש מלאה אותיות²², אלא שבהיותם בנפש אין האותיות במציאות, ואח"כ באים במציאות, אבל שרשם ומקורם הוא מזה שהנפש מלאה אותיות. וכמ"ש בתניא²³ דשינוי התנועות שבשפתים לבטא אות ב' או ו' או מ' או פ', וכמו"כ בשאר המוצאות, הוא למעלה מהשכל המושג ומוכן, אלא משכל הנעלם וקדמות השכל שבנפש המדברת, שזהו"ע שהנפש מלאה אותיות.

ג) וביאור הענין בעבודת האדם, שיש בה ג"כ כל הסוגים הנ"ל. דהנה, סוג הדומם בעבודה הו"ע קיום המצוות בדרך מצות אנשים מלומדה²⁴, שלא זו בלבד שאין בזה חיות, אלא עוד זאת, שאין בזה אפילו צמיחה מקטנות לגדלות, דכיון שעבודתו אינה אלא באופן דמצות אנשים מלומדה, ולא מצד ההרגש, הרי אין כאן ענין שדוחק אותו (וואָס קוועטשט אים) שבגלל זה יוסיף ויתעלה בעבודתו. למעלה מזה הוא סוג הצומח, שהו"ע קיום המצוות מצד אהוי"ר טבעיים, שיש בהם צמיחה מקטנות לגדלות, דכיון שישנו ענין של הרגש, הרי זה דוחק אותו, ומצד זה הרי הוא מתעלה בעבודתו. למעלה מזה הוא סוג החי, שהו"ע אהוי"ר שכליים (והיינו שהמדות הן בהתגברות), או ענין השכל עצמו (שהשכל הוא בהתגברות), ונקרא סוג החי, מפני שהשכל חודר אותו לגמרי. ויובן מהפרש שבין צומח וחי, שענין הצמיחה מקטנות לגדלות בצומח הוא באופן שהצמיחה היא במקומו דוקא, משא"כ חי שהולך ממקום למקום. ודוגמתו בעבודה, שאהוי"ר טבעיים שהם סוג הצומח,

(21) קהלת ז, יב.

(23) אגה"ק ס"ה.

(22) ראה לקו"ת בחוקותי מה, ד. נשא כו,

(24) ישעי' כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג),

ב. שה"ש ד, ב. סה"מ שם ע' 110. וש"נ. (ב)

אף שיש בהם צמיחה מקטנות לגדלות, מ"מ הכל הוא במקומו, שהרי מאהבה לא יהי' יראה ומיראה לא יהי' אהבה, וכמו"כ הצמיחה מקטנות לגדלות היא באותו הערך דוקא, דכיון שאהוי"ר הם מצד הטבע, ואין בהם ענין נעלה יותר שמנהיג אותם, נשארים צומח בטבעם, משא"כ באהוי"ר שכליים שהם סוג החי, כיון שאינם מצד הטבע אלא מצד השכל, ישתנו המדות כפי שכל המנהיגם, דיש התבוננות מיוחדת לאהבה והתבוננות מיוחדת ליראה, וכפי אופן ההתבוננות תהי' המדה, ועוד זאת, שמצד שכל המנהיגם אפשר להיות הגדלת ועליית המדות שלא לפי ערכם כלל. אמנם, ג' סוגים אלה אינם תכלית העבודה, דלא מבעי שהעבודה בדרך מצות אנשים מלומדה אינה תכלית העבודה, שהרי אינו עובד עם הנפש כלל, אלא עם לבושי הנפש בלבד, אלא עוד זאת, שגם העבודה דאהוי"ר טבעיים אינה תכלית העבודה, שהרי עבודה זו היא כפי טבעו, דעם היותו בעל בחירה, שלכן מגיע לו שכר, כי הי' יכול לבחור שלא כפי טבעו והוא בוחר כטבעו, ויתרה מזה, שהרי הוא אוהב את גופו יותר בטבעו²⁵, וצריך לנצל את האהוי"ר טבעיים נגד טבע אהבת הגוף, מ"מ, הרי סו"ס עבודתו היא כפי טבעו (ווי מ'הָאָט אים אויסגעשטעלט), וגם כאשר ישנה הצמיחה מקטנות לגדלות באהוי"ר הטבעיים, הרי הם נשארים תמיד בהגבלותיהם כנ"ל, והוא במעמד ומצב דיש מי שאוהב²⁶ ויש מי שירא²⁷. ועוד זאת, שגם האהוי"ר שכליים אינם תכלית העבודה, דאף שהאדם משתנה לגמרי שלא כפי טבעו, כי אם כפי השכל, מ"מ, הרי זה קשור בהמדידה והגבלה דשכל, ועדיין אינו יוצא ממציאיותו (ער גייט נאָך ניט אַרויס פון זיך) שהוא בחינת יש מי שמשגיג, ואין זה תכלית העבודה דאדם, וכפי שמצינו שמלאכים שיש להם אהוי"ר שכליים נקראים בשם בהמות וחיות²⁸, והיינו, שאהוי"ר טבעיים אינם אפילו במדריגת בהמות וחיות, כי אם בבחינת צומח בלבד, ואהוי"ר שכליים הם בבחינת חי, אבל אין זה תכלית העבודה דאדם. ותכלית העבודה היא העבודה דבחינת המדבר, שהוא למעלה מהשכל²⁹, שזוהו"ע אדם אותיות מאד³⁰, דאף שהוא בצירוף שונה מהצירוף דמאד, מ"מ, הרי זה אותיות מאד, שהוא בלי גבול, ומדבר הוא אותיות מְדַבֵּר³¹ עליו נאמר³² אשר לא

(25) ראה תניא פט"ז. (30) ראה ב"ר פ"ח, ה. זח"ג רמו, ב. עץ

(26) ראה תו"א קיד, ד. חיים שער ג (שער סדר אצילות) פ"ב. תו"א

(27) ראה המשך תער"ב ח"א ע' שסב. ויחי מו, ד. ובכ"מ.

(28) ראה תניא פל"ט. (31) ראה תו"א יתרו סז, ריש ע"ד. סה"מ

(29) ראה סה"מ תרכ"ח והמשך וככה שם. תרניה ע' צד.

(32) ירמ"י ב, ו. וראה לקו"ת במדבר ד, ג. ספר השיחות תורת שלום ע' 245.

ישב אדם שם, שהוא למעלה מהתיישבות, וענינו בעבודה הוא הביטול לבעל הרצון כפי שהוא קודם גילוי הרצון, דעבודה זו היא מעלת המדבר. והנה, ענין זה מתבטא בכך שקלות שבקלות וחמורות שבחמורות הם שוים ממש³³, דבאהוי"ר טבעיים ושכליים, יש הפרש בין קלות שבקלות וחמורות שבחמורות, משא"כ בהביטול לבעל הרצון, אין הפרש כלל בין קלות שבקלות לחמורות שבחמורות, להיותו בביטול לבעל הרצון, ועבודתו בקיום המצוות היא מפני שכך צ"ל מצד בעל הרצון, ונמצא, שבעבודה זו קיום המצוות אינו מצד הרגש, אלא כמו בדרך מצות אנשים מלומדה. וכללות הענין בזה שמעלת המדבר מתגלה בסוג הדומם דוקא.

ד) **וכמו"כ** הוא גם בתורה, שענין התורה מתייחס לדבור דוקא³⁴, כמ"ש³⁵ לא ימוש ספר התורה הזה מפין דוקא. ובפרטיות יותר, לא מיבעי שתושב"כ מתייחסת לדיבור, שלכן, גם עם הארץ שאינו מבין אפילו פירוש המלות מברך ברכת התורה קודם אמירת האותיות שבתורה³⁶, ולאידך גיסא, הנה קודם ברכת התורה מותר להרהר בתורה, ורק הדיבור אסור³⁷ נואף שטוב יותר גם לא להרהר קודם ברכת התורה, הרי זה לחומרא בעלמא, אבל האיסור הוא רק שלא לדבר בדברי תורה קודם ברכת התורה], אלא גם בתושבע"פ שענינה השגה, שלכן אם אינו מבין הפירוש אינו נחשב לימוד כלל, מצינו שמתייחסת לדבור, כמ"ש³⁸ חיים הם למוציאיהם, ודרשו חז"ל³⁹ למוציאיהם בפה דוקא. ואף שעיקר המצוה דת"ת היא מצות עיון התורה, וכמ"ש רבינו הזקן בקו"א⁴⁰, שמצות והגית בו יומם ולילה³⁵, שזוהי מצות דבור התורה, נדחית מפני מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, משא"כ מצות ידיעת התורה, שזוה"ע עיון התורה, עדיפא מינה ואינה נדחית, ומזה מובן שעיקר המצוה דת"ת הוא עיון התורה, מ"מ, גם מצות עיון התורה מתייחסת לדבור, וצריכה להיות בדבור, ולכן מצינו בספרים המבארים שייכות המצוות לאברי הגוף (ובפרט בספר חרדים), שמייחסים מצות ת"ת לפה⁴¹, שהו"ע הדיבור דוקא. ולכאורה אינו מובן, שהרי תורה היא מלשון הוראה⁴², היינו

37) ראה טושו"ע או"ח סמ"ז ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ב. הלי' ת"ת שם.
38) משלי ד, כב.
39) עירובין נד, א.
40) הלי' ת"ת לאדה"ז רפ"ג.
41) ראה אוה"ת שם. וש"נ.
42) ראה זח"ג נג, ב.

33) ראה דב"ר פ"ו, ב.
34) בהבא לקמן — ראה הוספות לתו"א ר"פ יתרו (קח, סע"ג ואילך). אוה"ת יתרו ע' תתסו ואילך.
35) יהושע א, ח.
36) ראה הלי' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב.

שלימוד התורה הוא בשביל לידע את המעשה אשר יעשון⁴³, וא"כ הרי עיקר ענין התורה הוא ידיעה, הבנה והשגה, ולמה מתייחסת התורה לדבור דוקא⁴⁴. אך הענין הוא, דהנה, ההתחדשות דמ"ת היא שנעשה הקישור דרוחניות עם גשמיות, כדאיתא במדרש⁴⁵ משל למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא ובני סוריא לא יעלו לרומי, ובמ"ת ביטל הגזרה שהעליונים ירדו למטה ועי"ז התחתונים יעלו למעלה, והיינו, שבמ"ת נעשה הקישור דרוחניות עם גשמיות, שע"י קיום המצוות מזככים את הגשמי, ודלא כמו קודם מ"ת, שאף שהאבות קיימו את הענינים שאחרי מ"ת הם מצוות, מ"מ, קודם מ"ת לא נזדכך הגשמי עי"ז, ואחרי מ"ת הנה ע"י קיום המצוות מזככים את הדבר הגשמי⁴⁶. וטעם הדבר, לפי שהאור שהמשיכו האבות הי' אור שלפי ערך הנבראים, ואור זה לא הי' יכול להיות נמשך בהגשמי לבררו ולזככו, משא"כ במ"ת נמשך האור שלא לפי ערך הנבראים, ודוקא מצד אור זה אפשר להיות זיכוך בהגשמי. והענין בזה, שבמ"ת נמשך בחינת הדיבור דתורה, שזוהו"ע שהתורה ניתנה במדבר דוקא, בחינת אשר לא ישב אדם שם, שהוא בלי גבול, שלא לפי ערך הנבראים, וזהו מה שנתחדש במ"ת. דהנה, ענין התורה הי' גם קודם מ"ת, כמ"ש⁴⁷ ותלך לדרוש את ה', ואמרו חז"ל⁴⁸ שהלכה לבית מדרשו של שם ועבר, וכן אמרו חז"ל⁴⁹ אברהם זקן ויושב בישיבה כו', וגם לפי הדעות שרק בארץ ישראל קיימו האבות את כל התורה⁵⁰, ולא בחו"ל, הרי מפורש להדיא שלימוד התורה הי' גם בחו"ל, כמ"ש⁵¹ ואת יהודה שלח גוי' להורות לפניו גשנה, ואמרו חז"ל⁵² לתקן לו בית תלמוד, הרי שגם בגלות מצרים שהוא חו"ל הי' לימוד התורה, ומה נתחדש במ"ת. אך הענין הוא, שקודם מ"ת הי' ענין ידיעה הבנה והשגה עיון והעמקה בתורה, שכל זה הוא בבחינת גבול, ומצד אור זה אי אפשר להיות פעולת הזיכוך בהגשמי, ובמ"ת ניתן בחינת הדיבור דתורה, שזהו אור שלא לפי ערך הנבראים (כנ"ל שהמעלה היותר עליונה מתגלה בדבור דוקא), שמצד אור זה דוקא אפשר להיות בירור וזיכוך הגשמי. וזהו שהתורה מתייחסת לדיבור, לפי שעיקר ענין מעלת התורה אינו ההבנה וההשגה דתורה,

47) ב"ר פס"ג, ו.

48) יומא כה, ב.

49) ראה רמב"ן תולדות כו, ה.

50) ויגש מו, יח.

51) ראה ב"ר פצ"ה, ג. ועוד.

43) לשון הכתוב — יתרו יח, כ.

44) שמור"ר פי"ב, ג.

45) ראה סה"מ תרע"ח ע' קסד ואילך.

46) לקו"ש חט"ו ע' 75 ואילך.

47) תולדות כה, כב.

שהרי ענין זה הי' גם קודם מ"ת, אלא עיקר ענין התורה, שזהו מה שניתן במ"ת, הו"ע הדיבור דתורה דוקא.

ה) **אמנם** עדיין צריך להבין, מהו הטעם שבירור וזיכוך הגשמי צריך להיות ע"י המשכת התורה דוקא, שהו"ע המשכת האור שלא לפי ערך הנבראים דוקא, דלכאורה, הי' צריך להיות אופן הבירור בדרך מלמטה למעלה, היינו ע"י אור ששייך לנבראים. אך הענין הוא, דהנה יש ב' אופני בירורים, אופן הבירור בדרך מלמטה למעלה, שהוא בירור לאט לאט, והוא הבירור דעבודה, ואופן הבירור בדרך מלמעלה למטה ע"י המשכת אור נעלה שלא לפי ערך הנבראים כלל, שע"ז שטעלט זיך איבער דער נברא בבת אחת, והוא הבירור דתורה. וזהו מה שאמרו חז"ל⁵² כיצד מרקדין לפני הכלה בית שמאי אומרים כלה כמות שהיא ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה. כלה היא כנס"י, וכיצד מרקדין לפני הכלה היינו המשכת השמחה בכנס"י, הנה ב"ש אומרים כלה כמות שהיא, כי שמאי הוא מלשון שְמַאי, ששוקל (ער שצצט אָפּ) כל דבר איך ומה הוא, ולכן אומרים כלה כמות שהיא, שלפי ערך מעמדו ומצבו (כמות שהיא) יומשך לו מלמעלה, שזהו הבירור בדרך מלמטה למעלה. ובית הלל אומרים כלה נאה וחסודה, כי הלל הוא מלשון בהלו נרו⁵³, שהו"ע גילוי אור מלמעלה למטה, ולכן אומרים כלה נאה וחסודה, שאין מתחשבים כלל עם מעמדו ומצבו, דגם במעמדו ומצבו דחיגרת וסומא, הנה ע"י גילוי האור מלמעלה למטה ווערט זי אויס חיגרת וסומא ונעשית כלה נאה וחסודה, דחסודה הוא שם הנפעל, דהיינו שנעשית חסודה ע"י המשכת חסד עליון מלמעלה למטה (כמ"ש בלקו"ת⁵⁴). וזהו אופן הבירור דתורה, שע"י המשכת אור נעלה שלא לפי ערך הנברא, נעשה זיכוך בהגשמי שלא לפי ערכו כלל.

ו) **וזהו** גם מ"ש⁵⁵ או יחזיק במעוזי יעשה שלום לי שלום יעשה לי, ואמרו חז"ל⁵⁶ כל העוסק בתורה לשמה משים שלום בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה. והענין בזה⁵⁷, דמשים שלום בפמליא של מעלה הוא ההמשכה באצילות, ומשים שלום בפמליא של מטה הוא

(52) כתובות טז, סע"ב ואילך. וראה

(55) ישעי' כז, ה.

(56) סנהדרין צט, ב.

(57) ראה תו"א יתרו קט, א. אוה"ת שם ע'

תתסח ואילך.

(53) איוב כט, ג.

(54) שה"ש שם.

לקו"ת שה"ש מח, ב ואילך.

ההמשכה בבי"ע. דהנה כתיב⁵⁸ נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, בצלמנו הוא אצילות, וכדמותנו הוא בי"ע, ובשניהם צריך לעשות שלום. השלום באצילות, כי אף שבאצילות איהו וחיהי חד איהו וגרמוהי חד⁵⁹, מ"מ, הרי זה בא ע"י הצמצומים שלא בערך כלל, עד שאצילות ועשי' שוים, ולכן צריך להמשיך מלמעלה מאצילות באצילות, שזהו"ע השלום שהוא התחברות, היינו התחברות הענינים דלמעלה מאצילות עם אצילות. וכמו"כ צ"ל השלום בבי"ע, דכיון שבבי"ע לאו איהו וחיהי וגרמוהי חד⁵⁹, לכן צריך להמשיך אצילות בבי"ע, שגם בבי"ע יהי' בגילוי שאיהו וחיהי חד איהו וגרמוהי חד. והענין בזה, דהנה כתיב⁶⁰ כמים הפנים לפנים כן לב האדם אל האדם, ויש בזה ב' פירושים⁶¹, פירוש הא', שלב האדם אל האדם היינו מאדם התחתון אל אדם העליון, והו"ע ההעלאה מבי"ע לאצילות, שע"ז נעשה ההמשכה מאצילות לבי"ע. ופירוש הב', שהו"ע ההעלאה מבחינת מלכות לז"א, מז"א לכתר, מכתר לא"ק ולמעלה יותר (כי גם בבחינת כי לא אדם הוא ישנו ענין של ציור), ההעלאה מאצילות לבחינת למעלה מאצילות, שע"ז נעשה ההמשכה מלמעלה מאצילות באצילות. וע"י ההתחברות דלמעלה מאצילות עם אצילות וההתחברות דאצילות עם בי"ע, נעשה גם ההתחברות דלמעלה מאצילות עם בי"ע, היינו שבבי"ע מאירים ונמשכים גם הענינים שלמעלה מאצילות. וכל זה נעשה ע"י התורה, דכיון שכל ענין ההתהוות הוא ע"י התורה, לכן ע"י התורה נעשה המשכת האור. והסדר הוא שתחילה נמשך האור באצילות, והיינו, שהתורה היא ממוצע בין למעלה מאצילות ואצילות, ועז"נ⁶² עוטה אור כשלמה, ואח"כ נמשך האור בבי"ע, כמ"ש⁶³ ועל תורתך שלמדתנו, תורתך באצילות שלמדתנו בבי"ע⁶⁴.

והענין בעבודה, דהנה, בצלמנו וכדמותנו קאי על נפש האלקית ונפש הבהמית, דנה"א הוא בחינת צלם, שהצ' מורה על כחות פנימיים, ול' מ' מורים על כחות מקיפים⁶⁵, ונה"ב הוא בחינת דמות⁶⁶. ובשתי הנפשות צ"ל ענין השלום, שזהו"ע משים שלום בפמליא של

(62) תהלים קד, ב. וראה אוה"ת (יהל אור)

עה"פ. סה"מ היש"ת ע' 67.

(63) ברכה שני' דברכת המזון.

(64) ראה לקו"ת עקב יז, ב. סה"מ תרצ"ו

ע' 10. וש"נ.

(65) ראה לקו"ת תצא לו, ד.

(66) ראה לקו"ת שם לח, א.

(58) בראשית א, כו.

(59) תקו"ז בהקדמה (ג, ב).

(60) משלי כז, יט. וראה תניא פמ"ו.

(61) ראה גם מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ד

ע' צד ואילך. אוה"ת בשלח ע' תעז ואילך.

המשך תער"ב ח"ב ע' תתקסד ואילך.

מעלה, דקאי על ההמשכה בנה"א, ומשים שלום בפמליא של מטה, דקאי על ההמשכה בנה"ב. ובפרטיות יותר, שלום בנה"א, דעם היות שנה"א היא בבחינת טהורה היא⁶⁷, וגם כמו שהיא בבחינת אתה בראתה אתה יצרתה אתה נפחתה בי יש בה בחינת טהורה היא, ויתרה מזה, שיש בה בחינת ואתה משמרה בקרבי שלמעלה מבחינת טהורה היא⁶⁸, ומשום זה הנה גם בשעת החטא היא כאמנה אתו ית'⁶⁹, מ"מ, מצד זה שנעשית בבחינת נברא⁷⁰, ובפרט מצד התלבשותה בגוף ונה"ב, שייך בה ענין של חסרון האור, שהרי ענין החטא בנה"ב הוא מצד חסרון האור בנה"א, וחסרון זה הוא לפי שאינו בבחינת אלקות, דאלקות הוא שלימותא דכולא⁷¹. ולכן צריך לעשות שלום בנה"א, היינו, להמשיך בה בחינת עצם הנשמה כמו שהיא מושרשת בעצמות א"ס ב"ה. ושלום בנה"ב, שהרי לא זו בלבד ששייך בה חסרון, אלא עוד זאת ששייך בה גם חטא בפועל, ולכן צריך לעשות שלום בנה"ב, והסדר הוא שבתחילה צריך לפעול החיבור דנה"א עם הנה"ב, שזהו מ"ש⁷² ואהבת את הוי' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך, ודרשו חז"ל⁷³ בכל לבבך בשני יצריך, היינו, שגם נה"ב יתהפך לאהבה את הוי', ואח"כ צריך לפעול ולהמשיך בנה"ב גם מעצם הנשמה, שעייז לא יהי' שייך בו לא רק ענין של חטא אלא אפילו לא ענין של חסרון. וכל זה נעשה ע"י התורה, דכיון שהתורה היא בל"ג, שלא לפי ערך הנברא, לכן פועלת היא זיכוך בהנברא שלא לפי ערכו כלל.

ז) **ובזה** יובן שההכנה למ"ת היתה עייז שהקדימו ישראל נעשה לנשמע⁷⁴, דהנה, הענין דמ"ת הוא שניתן בחינת הדיבור דתורה שהוא בלי גבול, שדוקא עייז נעשה הזיכוך בהנברא שלא לפי ערכו כלל, כנ"ל בארוכה. וענין זה הוא בחינת כתר תורה⁷⁵. ולכן ההכנה להמשכה זו היתה ע"י הקדמת נעשה לנשמע, שהוא הביטול לבעל הרצון⁷⁶, שהו"ע בחינת הכתר שבנפש, שלכן כשהקדימו נעשה לנשמע קשרו להם ב' כתרם, וע"י העבודה בבחינת הכתר שבנפש, המשיכו בחינת כתר תורה, שהו"ע הדיבור דתורה.

67) ברכת "אלקי נשמה" בברכות השחר.
 68) ראה לקו"ת שה"ש ל, ג.
 69) ראה תניא ספכ"ד.
 70) ראה ביאורי הזוהר לאדמו"ר האמצעי
 קיד, ד ואילך. ולאדמו"ר הצ"צ ח"א ע' תקמו
 71) תקו"ז בהקדמה (ז, ב). ובכ"מ.
 72) ואתחנן ו, ה.
 73) ברכות נד, א.
 74) משפטים כד, ז. שבת פח, א.
 75) ראה תו"א ואוה"ת שבהערה 57.
 76) ראה לקו"ת שה"ש כב, א.
 ועוד.

וזהו מ"ש וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי הוי' אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים. דהנה, הכוונה דמ"ת שניתן בחינת הדיבור דתורה היא כדי לזכך את הגשמי באופן שלא לפי ערכו, ועז"נ אשר הוצאתיך מארץ מצרים, דהכוונה דמ"ת היא להסיר את המצרים והגבולים, שענין זה נעשה דוקא ע"י בחינת הדיבור דתורה שהוא בל"ג, בחינת כתר תורה. וזהו מ"ש אנכי דייקא, אנכי מי שאנכי דלא אתרמיז בשום אות ובשום קוץ⁷⁷, ומוסיף אנכי הוי' אלקיך, היינו שאנכי נעשה אלקיך, כחך וחיותך, וכדי שאנכי יהי' אלקיך הוא ע"י הוי' שענינו צמצום והתפשטות המשכה והתפשטות⁷⁸, שאין זה ענין של צמצום, אלא אדרבא, שע"י בחינת הוי' נעשה אנכי אלקיך. וכמו"כ גם מש"נ כאן וידבר אלקים, אין זה ענין הגבורה והצמצום, אלא ענין התגבורת שמצד העצמות⁷⁹. וענין זה שאנכי הוא אלקיך נעשה בכאו"א מישראל, דכיון שפנים בפנים דיבר הוי' עמכם⁸⁰, שבכ"א מישראל יש בו בחינת שם הוי' שבנפש⁸¹, הנה ע"י בחינת שם הוי' שבנפש, נעשה אנכי אלקיך כחך וחיותך דכאו"א מישראל. וזהו ג"כ מ"ש לאמר, דכיון שבחינת כתר תורה מתגלה בענין הדיבור דוקא (כנ"ל), לכן מדייק הכתוב תיבת לאמר, שהו"ע הדיבור, ועוד זאת, שהדיבור הוא באופן של לאמר, שפירושו נאָכזאָגן, שהו"ע תען לשוני אמרתך⁸² כעונה אחרי הקורא⁸³, והיינו, שבחינת הדיבור דתורה פועל ביטול במציאות לבעל הרצון, כיון שבחינת אנכי מי שאנכי נעשה כחך וחיותך.

(81) ראה לקו"ת ר"פ ראה (יח, א ואילך).
 וראה גם ד"ה ראה דש"פ ראה, מבה"ח אלול
 שנה זו (תו"מ ח"ט ע' 130 ואילך).
 (82) תהלים קיט, קעב.
 (83) ראה תו"א יתרו סו, ב. קט, א. לקו"ת
 שה"ש מד, ב.

(77) ראה לקו"ת פינחס פ, ב. פ' ראה לא,
 ד. ובכ"מ.
 (78) ראה לקו"ת בשלח א, א. ובכ"מ.
 (79) ראה סה"מ עטר"ת ע' תמח ואילך.
 (80) ואתחנן ה, ד.